

Postoje k příchodu migrantů z evropských a mimoevropských zemí do Evropy

Každý demokratický stát má ambice řídit svou imigraci, tedy si vybírat ty migranty, které chce a potřebuje. Nicméně zde se dostává do názorového konfliktu, protože na jedné straně je zde požadavek veřejnosti na přísnější kontrolu a cílený výběr a na druhé straně požadavek nevládních organizací a intelektuálů na veřejné uznání toho, že migraci řídit v podstatě nelze či velmi omezeně. Výsledek dnešní evropské imigrace, kdy do Evropy přicházejí migranti bez ohledu na to, zda tuto migraci státy chtějí či potřebují, se spíše naklání k neschopnosti států si imigraci řídit.¹ Dnes na území Evropské unie žije kolem 40 miliónů migrantů (občanů jiného států), z toho polovina pochází ze zemí mimo EU² (Eurostat 2014). S tím také souvisí, že řada migrantů vstupuje na území států nelegálně či v průběhu pobytu přechází do neregulérního postavení (např. Drbohlav, 2008).

Postoje společnosti k tomu jaké migranty přijímat nejsou jednotné a mimo jiné se liší také podle toho, z jakého jsou geografického, kulturního, náboženského, ekonomického prostředí a také jaké mají další individuální charakteristiky např. profesi, vzdělání, pohlaví, věk, rasu (Strabac a kol. 2014). Z celoevropských ESS výzkumů vyplývá, že méně přijatelní jsou migranti ze zemí mimo EU a dále s jinou kulturou a náboženstvím (např. Strabac a kol. 2014, Růžičková 2015).

V sedmém kole Evropského sociálního výzkumu (ESS) byly věnovány otázky také názorům obyvatel patnácti evropských zemí³ týkající se ochoty přijímat migranty podle zemí původu, kvalifikace a etnického a náboženského složení. Jednalo se o migranty romského etnika, židovské obyvatelstvo, Muslimy a dále nejpočetnější skupiny migrantů podle kvalifikace, přicházející z chudší evropské a chudší mimoevropské země, než je země cílová:

Česká republika - Ukrajinci a Vietnamci,

Rakousko - Srbové a Turci,

Belgie - Poláci a Turci,

Dánsko - Poláci a Turci,

Estonsko - Bělorusové a Vietnamci,

Finsko – Estonci a Somálci,

Francie - Portugalci a Alžírani,

Německo - Poláci a Turci,

¹ Nesoulad mezi cíli a výsledky imigrační politiky bývá označován termínem „control gap“ (Castles, 2004).

² Včetně Švýcarska, Norska, Islandu a Lichtenštejnska.

³ Ve sledovaných patnácti zemích odpovídalo 28 221 respondentů.

Irsko - Poláci a Nigerijci,
Nizozemsko - Poláci a Turci,
Norsku - Poláci a Somálci,
Polsko - Bělorusové a Vietnamci,
Slovinsko - Bosny a Hercegoviny a Číňané,
Švédsko - Poláci a Somálci,
Švýcarsko - Portugalci a Turci.

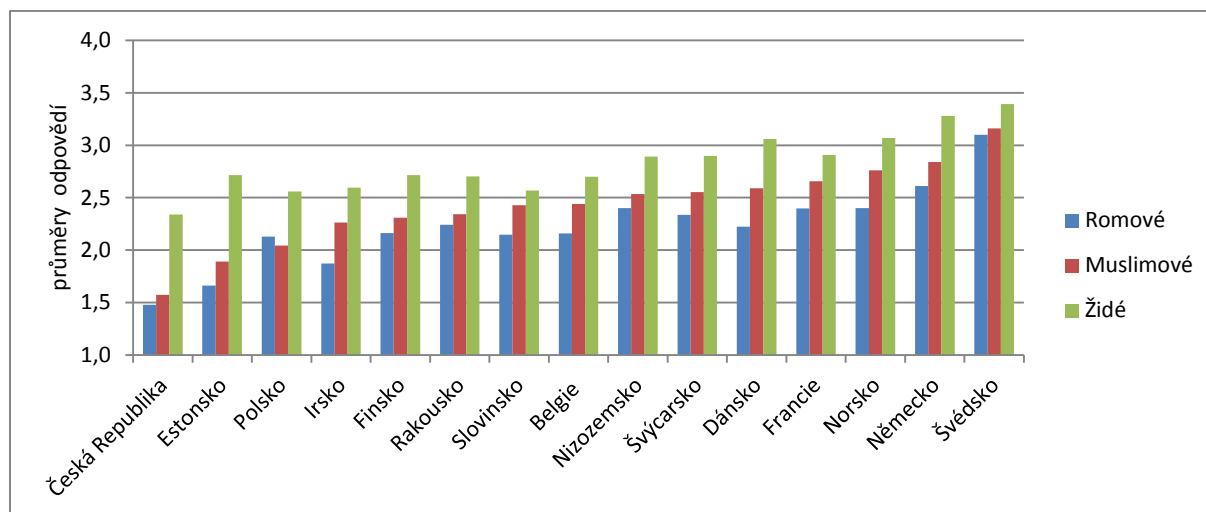
Respondentům byly položeny následující otázky:

- 1. Do jaké míry si myslíte, že by Česká republika (event. jiný stát) měla dovolit židovskému obyvatelstvu, muslimům, Romům přicházet a žít v České republice (v dané zemi)?*
- 2. Do jaké míry si myslíte, že by Česká republika (event. jiný stát) měla dovolit odborníkům, nekvalifikovaným pracovníkům z Ukrajiny a Vietnamu (dvě nejpočetnější skupiny migrantů v daném státě), aby přicházeli žít do České republiky (v dané zemi)?*

Respondenti měli možnost odpovídat na čtyřstupňové škále: 1 – nedovolit to nikomu, aby sem přicházeli a žili, 2 – dovolit to malému množství, 3 – dovolit to některým, 4 - dovolit hodně lidem.

Podle výsledků ESS je postoj k další imigraci sledovaných náboženských a etnických skupin průměrný. Ve sledovaných zemích není ani přílišná otevřenost ani uzavřenost další specificky sledované imigraci. Nicméně existují rozdíly za jednotlivé země (graf 1). Větší uzavřenost je patrná u států východní Evropy (Česká republika, Estonsko, Polsko) a u Irska. Naopak větší otevřenost je u států v severní Evropě (Švédsko a Norsko, nikoliv však Finsko) a dalších zemí s vysokou imigrací (Německo, Francie, Švýcarsko). Výsledky šetření jsou ovlivněny zkušeností států se sledovanými etnickými a náboženskými skupinami. Nejméně přijatelní jsou Romové. Muslimové se pohybují kolem průměru a realitně přijatelné je židovské obyvatelstvo. Toto pořadí je až na Polsko stejné ve všech sledovaných zemích (v Polsku jsou nepřijatelnější Muslimové než Romové).

Graf 1. Postoj veřejnosti k možnému příchodu a životu migrantů z vybraných etnických a náboženských skupin ve sledovaných evropských zemích

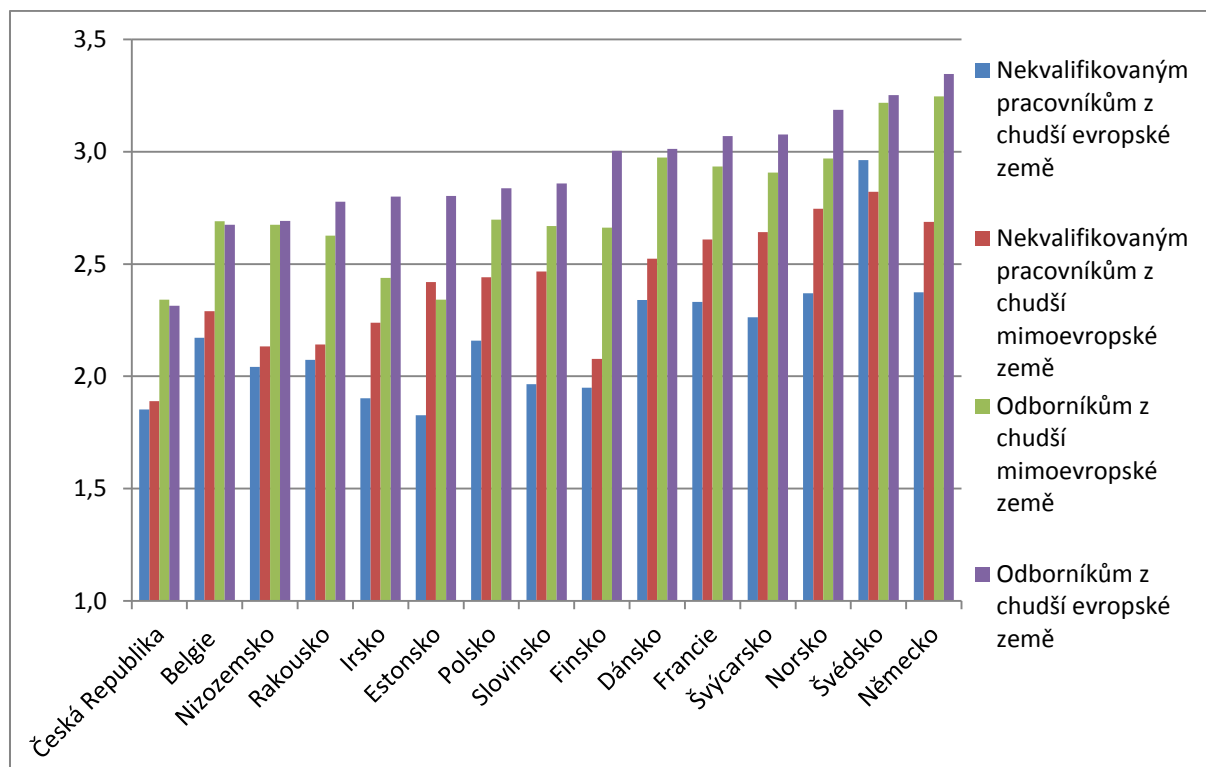

Zdroj: European Social Survey, Round 7 (2015)

Poznámka: Hodnota odpovědi 1 odpovídá – nedovolit to nikomu, 2 – dovolit to malému množství, 4 – dovolit to některým, 4 – dovolit hodně lidem, aby sem přicházeli a žili tady. Odpověď „neví“ byla vynechána.

Pro větší otevřenost společnosti k migraci je důležitější kvalifikace migranta, než zda přichází z evropského či mimoevropského prostředí (graf 2). Přijatelnější jsou odborníci než nekvalifikovaní pracovníci. Tento závěr neodpovídá v řadě zemí poptávce pracovního trhu, kdy existuje vyšší poptávka po méně kvalifikovaných profesích. Možným vysvětlením je, že respondenti očekávají lepší proces integrace u vzdělaných migrantů. Další vysvětlení nabízí teorie konfliktu, kdy vyšší konkurence mezi migranty a domácí populací je na nízko kvalifikovaných pozicích (Bobo and Hutchings, 1996). Do odpovědi se také promítá to, že otázka nebyla položena obecně na kvalifikované či nekvalifikované migranty, ale byly nabídnuty dvě v dané zemi nejpočetnější skupiny migrantů pocházejících z chudších zemí z Evropy a mimo Evropu. Přijatelnost těchto dvou skupiny také souvisí s tím, jak jsou v dané zemi vybrané skupiny migrantů přijímány. Například podle odpovědí na tuto otázku se zdá, že problematičtější jsou v Estonsku vnímáni Vietnamci než Bělorusové a ve Finsku Somálci než Estonci (graf 2). V České republice a i dalších zemích se jeví, že není rozdíl mezi vnímáním dvou sledovaných etnických skupin.

Graf 2 Postoj veřejnosti k možnému příchodu a životu migrantů podle země původu a kvalifikace ve sledovaných evropských zemích

Zdroj: European Social Survey, Round 7 (2015). Poznámka: Hodnota odpovědi 1 odpovídá – nedovolit to nikomu, 2 – dovolit to malému množství, 3 – dovolit to některým, 4 – dovolit hodně lidem, aby sem přicházeli a žili tady. Odpověď „neví“ byla vynechána.

Literatura

Bobo, L., Hutchings, V.L., 1996. Perceptions of racial group competition: Extending Blumer's theory of group position to a multiracial social context. *American Sociological Review*, pp.951-972.

Castles, S., 2004. "Why migration policies fail." *Ethnic and racial studies* 27.2: 205-227.

Drbohlav, D. (ed.) 2008. Nelegální ekonomické aktivity migrantů (Česko v evropském kontextu). Praha, Karolinum 312 p.

Eurostat 2014 http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/images/1/14/Non-national_population_by_group_of_citizenship%2C_1_January_2014_%28%C2%B9%29_YB_15.png

Růžičková, M., 2015. „Kritéria imigrace: kdo je vítán v České republice a dalších evropských zemích? Aktuality ESS. <http://ess.soc.cas.cz/aktuality/kriteria-imigrace-kdo-je-vitan-v-ceske-republice-a-dalsich-evropskych-zemich#.VnE69V5dJAY>

Strabac, Z., Aalberg, T., Valenta, M., 2014 "Attitudes towards Muslim immigrants: evidence from survey experiments across four countries." *Journal of Ethnic and Migration Studies* 40.1: 100-118.

Dita Čermáková

dita.cermakova@soc.cas.cz